

MINISTERSTVO VNITRA ČR
odbor bezpečnostní politiky

METODIKA ČINNOSTI ASISTENTA POLICIE ČR
PRO PRÁCI V SOCIÁLNĚ VYLOUČENÝCH LOKALITÁCH

Praha 2007

Č.j. OBP-526/AK-2007

METODIKA ČINNOSTI ASISTENTA POLICIE ČR PRO PRÁCI V SOCIÁLNĚ VYLOUČENÝCH LOKALITÁCH

Úvod	3
Vymezení pojmů	4
Základní postupy práce asistenta policie	5
Poslání služby asistenta policie	
Cíle služby asistenta policie	
Etické zásady práce	
Práce s uživateli služeb – klienty	
Spolupráce s Policií ČR	
Vedení dokumentace	
Základní postupy práce poskytovatele služby	9
Výběr a zaškolení asistenta policie	
Řízení asistenta policie	
Informování o službě asistenta policie	
Prostředí pro výkon služby asistenta policie	
Finanční zajištění služby asistentů policie	
Základní postupy práce Policie ČR	10
Úloha Policie ČR	
Spolupráce s asistenty policie	
Koordinace činnosti asistentů policie	
Zajištění bezpečnosti služby asistenta policie	
Závěr	14
Praktické informace	14
Přílohy	

Úvod

Asistent Policie ČR pro práci v sociálně vyloučených romských komunitách byl v rámci *Národní strategie pro práci Policie České republiky ve vztahu k národnostním a etnickým menšinám* (přijata vládou 22. ledna 2003, dále jen „Strategie“) navržen jako opatření, které by Policii ČR usnadnilo kontakt a komunikaci s minoritní komunitou. Tento materiál, který byl v lednu 2006 aktualizován pod názvem *Strategie práce Policie ČR ve vztahu k menšinám pro léta 2006 až 2007*, je základním koncepčním materiálem, který se dotýká problematiky vztahu policie a menšin.

Návrh na zřízení funkce asistenta Policie ČR vychází ze zkušeností francouzského policejního sboru s projektem *Police de Proximité* (= policie blíže lidem). Jedním z nástrojů projektu je „*adjoint de sécurité*“ (pomocník bezpečnosti/asistent policie), který vykonává práci v tzv. „citlivých čtvrtích“, tedy v lokalitách, kde je soustředěno větší množství příslušníků etnických menšin. „*Adjoint de sécurité*“ představuje prostředek, který policii pomáhá lépe se orientovat v dané komunitě a umožňuje navázání kontaktů „zevnitř“ komunity. Podobné mechanismy jsou známy i z dalších zemí. Asistenti policie s různým posláním fungují v rámci policejních sborů ve Velké Británii, Švédsku, Švýcarsku, Kanadě ad. Policejní sbory těchto zemí zaměstnávají asistenty policie jako civilní zaměstnance, dobrovolníky apod. zaměřující se na prevenci majetkové a násilné trestné činnosti v terénu dané lokality.

Policie ČR vyšla z těchto zkušeností a od roku 2003 realizuje ve spolupráci se sdružením *Vzájemné soužití* pilotní projekt *Asistent Policie ČR pro potírání lichvy v sociálně vyloučených romských komunitách v Ostravě* a od roku 2004 ve spolupráci s orgány samosprávy pilotní projekt *Asistent Policie ČR pro spolupráci s romskou komunitou v Chebu*. Oba projekty jsou hodnoceny jako úspěšné a na základě získaných zkušeností je možné konstatovat, že díky práci policejních pracovních skupin a asistentů policie se daří lépe vyhledávat latentní trestnou činnost v sociálně vyloučených lokalitách. Příslušníci Policie ČR získali širší povědomost o tamní situaci a jsou schopni lépe porozumět aktuálním problémům obyvatel těchto lokalit. Díky spolupráci s asistenty policie dokáží snadněji získávat konkrétní poznatky o trestné činnosti v tomto prostředí a tak postupně přispívat ke zvyšování objasňenosti specifických typů kriminality.

Oba projekty byly financovány kanceláří Rady vlády ČR pro záležitosti romské komunity z financí určených na Program podpory terénní sociální práce, projekt sdružení *Vzájemné soužití* v Ostravě i z dalších zdrojů. . Jak je i z názvů projektů patrné, akcentují tyto projekty národnostní a etnickou perspektivu. Od r. 2006 byl díky dotaci, kterou *Vzájemné soužití* získalo z Evropského sociálního fondu (Operační program Rozvoj lidských zdrojů) projekt v Ostravě rozšířen i do Brna. Smluvním partnerem *Vzájemného soužití* v Brně je Drom, romské středisko, které od října 2006 zaměstnává dvě asistentky policie v rámci projektu *Romská policejní asistence ve městě Brně*.

Další projekt asistenta policie byl zahájen v lednu 2007 v Plzni. Realizátorem je *Člověk v tísni*, spol. při ČR, o.p.s. a plzeňská policie. Tento projekt je financován Evropskou komisí (DG Justice, Freedom and Security).

Od podzimu roku 2006 funguje také projekt v Karviné. Asistenty policie zaměstnává příspěvková organizace magistrátu města *Sociální služby Karviná*. Tyto projekty od národnostní či etnické perspektivy odhlížíjí a zdůrazňují práci s individuálním klientem v obtížné sociální situaci.

Systémový preventivní přístup Policie ČR ve vztahu k menšinovým skupinám obyvatel je zajištěn zřízením styčných důstojníků pro problematiku menšin při krajských

správách Policie ČR, kteří společně se svými pracovními skupinami sestavují roční plány činnosti Policie ČR ve vztahu k menšinám. Styčný důstojník je policistou specializovaným na problematiku menšin, který působí jako zprostředkovatel kontaktu a komunikace mezi menšinami a Policií ČR. Asistuje také při řešení případných konfliktů a závažných deliktů a nabízí příslušníkům menšin pomoc při řešení konkrétních problémů. Mechanismus asistenta policie lze využít jako doplněk tohoto opatření v rizikových lokalitách.

Služba asistenta policie vychází z principů moderního pojetí policejní práce jako služby veřejnosti, tzv. community policing. Community policing předpokládá, že zodpovědnost na zachování bezpečnosti v lokalitě nezáleží jen na policii, ale také na aktivním přístupu veřejnosti a jejích zástupců (samosprávy, nevládních organizací atd.). Policie má při zajišťování bezpečnosti obyvatel sehrávat roli hlavního iniciátora, který dobře zná svou lokalitu, její obyvatele i jejich problémy a dokáže řešit nejen nastalé těžkosti, ale umí je i předjímat a předcházet jim. Tento přístup se dlouhodobě osvědčuje mnoha policejním sborů na celém světě a je velmi dobře aplikovatelný i na práci Policie ČR. Služba asistenta policie je tedy vždy postavena na partnerství a úzké spolupráci Policie ČR s dalšími subjekty, a tudíž i způsob zřízení a ukotvení mechanismu asistenta policie bude vždy vycházet z místních podmínek daného regionu, přičemž bude hledáno vždy to nejvýhodnější a nejschůdnější řešení ad hoc.

Během realizace pilotních projektů se asistent policie vyprofiloval jako standardní sociální služba. **Činnost asistentů policie je tedy od roku 2007 realizována podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách**, a to konkrétně v rámci služeb sociální prevence, resp. terénních programů (§ 69), resp. v rámci sociálního poradenství (§ 37). Činnost asistentů Policie ČR je také v souladu s vyhláškou 505/2006 ze dne 15. listopadu 2006, kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách, včetně Standardů kvality sociálních služeb v ní obsažených.

Metodika činnosti asistenta policie popisuje základní postupy práce všech subjektů, které se na fungování mechanismu asistentů policie podílejí – tj. poskytovatele služby (zaměstnavatele asistentů policie), Policie ČR i asistentů. Jejím záměrem je vést její uživatele k naplňování výše zmíněných standardů kvality sociálních služeb. Metodika má ambici stát se výchozím materiálem pro budoucí zpracování typových standardů služby asistenta policie, které budou čerpat z využívání této služby v praxi.

Metodika je také v souladu s **Metodickou příručkou pro výkon terénní sociální práce**, kterou v r. 2007 zpracovala pro MPSV Ostravská univerzita v Ostravě (dále jen „*Metodika TSP*“). Na její příslušné pasáži je odkazováno dále v textu a **doporučujeme ji proto používat společně s tímto materiálem**. Příručku je možné najít na internetové adrese www.mpsv.cz/files/clanky/4031/Metodicka_prirucka_TSP.pdf.

Vymezení pojmů

Sociálně vyloučenou lokalitou se rozumí část města, čtvrti, domu nebo shluku několika domů, kde žije větší počet domácností, rodin a jednotlivců s nejnižšími příjmy. Obyvatelé sociálně vyloučených lokalit mají jen omezený nebo žádný přístup ke zdrojům, které jsou nezbytné pro zapojení se do sociálních, ekonomických a politických aktivit společnosti jako celku. Obyvatelé těchto lokalit mnohdy tvoří z větší části lidé s menšinovou etnicitou.

Latentní kriminalitou se rozumí rozdíl mezi skutečnou kriminalitou a kriminalitou registrovanou policejními orgány. Mezi nejčastější podoby latentní kriminality, s nimiž se asistenti policie setkávají, patří lichva a trestná činnost, která s ní bezprostředně souvisí (vydírání, omezování osobní svobody atd.), kuplířství, distribuce drog, obchod s lidmi, komerční sexuální zneužívání dětí ad.

Poskytovatelem služby se rozumí organizace poskytující službu asistenta policie. Poskytovatelem může být nevládní organizace či instituce samosprávy.

Uživateli služby jsou obyvatelé sociálně vyloučených lokalit, příslušníci sociálně znevýhodněných skupin obyvatelstva a osoby ohrožené sociálním vyloučením.

Další relevantní pojmy viz *Metodika TSP*.

Základní postupy práce asistenta policie

Poslání služby asistenta policie

Posláním služby asistenta policie je **napomoci eliminaci kriminality a sociálně patologických jevů v sociálně vyloučených lokalitách**, a to jak kriminality, při níž se obyvatelé těchto lokalit stávají oběťmi trestné činnosti, tak i kriminality, kterou sami páchají. Služba asistenta policie je bezpečná, odborná a bezplatná.

Cíle služby asistenta policie

- **usnadnit obyvatelům sociálně vyloučených lokalit kontakt a komunikaci s policií**
Mechanismus asistenta policie je v současné praxi chápán jako samostatná modifikace terénní sociální práce. V první fázi je úkolem asistenta policie navázat kontakt s klienty a získat důvěru nutnou pro práci v daném prostředí. Hlavní devizou další činnosti totiž musí být dobrá znalost prostředí.

Hlavní cílovou skupinou klientů, na kterou se asistent policie zaměřuje, jsou obyvatelé sociálně vyloučených lokalit. Klienty asistentů policie jsou především oběti a svědci latentní kriminality (lichvy, kuplířství, distribuce drog, obchodu s lidmi, kriminality mládeže atd.), kterou se policii daří, z důvodu časté neochoty svědků a obětí ke spolupráci, jen velmi obtížně odhalovat. Mezi osoby, s nimiž asistenti policie přicházejí do kontaktu, jsou však i další lidé, kteří bydlí v dané lokalitě a jsou s asistenty ochotni komunikovat o problémech osob tam žijících. Asistenti policie jsou v některých případech prvními osobami, se kterými oběti o této trestné činnosti hovoří. Asistenti policie se zaměřují především na ty obyvatele sociálně vyloučených lokalit, kteří o nabízenou pomoc sami projevují zájem, kteří se na této pomoci chtějí sami aktivně podílet.

- **navázání pozitivního vztahu mezi Policií ČR s lidmi žijícími v sociálně vyloučených lokalitách**
Úkolem asistenta policie je také zlepšovat vztahy mezi policií a obyvateli těchto enkláv v mnoha oblastech a přispívat k vytváření podmínek, kdy Policie ČR může úspěšněji vstupovat do těchto lokalit a poskytovat své služby a pomoc těm, kteří o to prostřednictvím asistentů projevují zájem. Jejich úlohou je fungovat jako spojka mezi policií

a obyvateli sociálně vyloučených lokalit, usnadňovat oběma stranám vzájemnou komunikaci a přispívat k vytváření takových podmínek, které umožní lidem žijícím v prostředí sociálně vyloučených lokalit snazší přístup ke službám a pomoci ze strany Policie ČR.

➤ **pomoci Policii ČR s orientací v sociálně vyloučených lokalitách**

Působení asistentů policie je výhradně dvousměrné. Kromě pomoci svým klientům – obětem a svědkům trestné činnosti – poskytují pomoc také Polici ČR. Ta pak dokáže efektivněji vyhledávat a stíhat ty typy trestné činnosti, které jsou pro sociálně segregované skupiny nejcharakterističtější a které je dlouhodobě vylučují ze společnosti. Svou znalostí prostředí a lidí v něm žijících pomáhá asistent policie policistům při prováděných šetřeních v lepší a rychlejší orientaci v tomto prostředí.

Pro asistenta policie je vždy prioritní zájem jejich klienta. Proto i spolupráce asistenta s policií musí být vždy vedena s ohledem na prospěch klientů služby!

Etické zásady práce

- Práce asistenta policie je založena na hodnotách demokracie a lidských práv. Asistenti policie proto dbají na dodržování lidských práv u skupin i jednotlivců, tak jak jsou vyjádřeny v Chartě lidských práv Spojených národů a v Listině základních lidských práv a svobod

- Asistent policie musí dávat přednost své profesionální odpovědnosti před svými soukromými zájmy. Služby, které poskytuje, musí být na nejvyšší odborné úrovni.

Pravidla etického chování asistenta policie

Ve vztahu k uživateli asistent policie:

- vede své klienty k vědomí odpovědnosti sám za sebe.
- jedná tak, aby chránil důstojnost a lidská práva uživatelů služby.
- pomáhá se stejným úsilím a bez jakékoliv formy diskriminace všem uživatelům služby . Při žádné formě diskriminace nespolupracuje a neúčastní se jí.
- chrání klientovo právo na soukromí a důvěrnost jeho sdělení. Data a informace požaduje s ohledem na potřebnost při zajištění služeb, které mají být uživateli poskytnuty. Žádnou informaci o uživateli neposkytne bez jeho souhlasu (s výjimkou případů uvedených na str. 8).
- hledá možnosti jak zapojit klienty do procesu řešení jejich problémů.

Ve vztahu ke svému zaměstnavateli a svým kolegům asistent policie:

- odpovědně plní své povinnosti vyplývající ze závazku ke svému zaměstnavateli = poskytovateli služby
- respektuje znalosti a zkušenosti svých kolegů a ostatních odborných pracovníků. Vykonává a rozšiřuje spolupráci s nimi a tím zvyšuje kvalitu poskytované služby.
- respektuje rozdíly v názorech a praktické činnosti kolegů, ostatních odborných a dobrovolných pracovníků.
- kritické připomínky k nim vyjadřuje na vhodném místě a vhodným způsobem.

Ve vztahu ke svému povolání a odbornosti:

- asistent policie dbá na udržení a zvyšování prestiže svého povolání.
- asistent policie je zodpovědný za své soustavné celoživotní vzdělávání a výcvik, což je základ pro udržení stanovené úrovně odborné práce a schopnosti řešit etické problémy a dilemata.

Práce s uživateli služeb – klienty

Ve vztahu ke klientům asistenti policie:

- **zprostředkovávají kontakty obětí a svědků trestné činnosti s Policií ČR,**
- **informují obyvatelé lokality o rizicích spojených s latentní kriminalitou,**
- **vysvětlují obětem závažnost dané situace a také možnosti spolupráce s policií při řešení konkrétního problému**
- **pomáhají policii při orientaci v sociálně vyloučených lokalitách**
- **poskytují podporu osobám spolupracujícím s policií**

Služba asistenta policie je dostupná klientům bez ohledu na rozdílnosti věku, pohlaví, rasy, původu, náboženské a sexuální orientace, řeči, handicapu a socioekonomického postavení. Úkolem asistenta policie je trvale monitorovat situaci obyvatel sociálně vyloučených lokalit a dle aktuální potřeby jim nabízet poradenství a pomoc. Soustřeďuje se nejen na práci s uživateli, kteří ho sami o pomoc požádají, ale i na vyhledávání klientů (depistážní činnost), kteří se stali oběťmi či svědky trestné činnosti. Asistent policie srozumitelně informuje zájemce o nabízené službě a podmínkách a způsobu poskytování služby. Informace o službě jsou zájemci poskytovány s ohledem na jeho situaci a takovým způsobem, aby zájemce o službu poznal a pochopil, zda služba naplňuje jeho potřeby, a mohl se informovaně rozhodnout, zda ji využije či nikoliv.

Asistent policie aktivně vychází do terénu a nečeká, že klienti přijdou sami a budou žádat o pomoc. Asistent policie má mít dostatek času a prostoru se s uživatelem služby setkat na místě, které je pro klienta přijatelné (v jeho bytě, na ulici, v kanceláři asistenta apod.).

Asistenti policie pracují naprosto transparentně, tzn. v lokalitách, v nichž se pohybují, i mezi klienty, je od začátku jasné známo jejich poslání, cíle a možnosti. Asistent policie nikdy nepůsobí v utajení!

V souladu s uvedenými etickými zásadami práce (viz str. 7) neposkytne asistent policie komukoliv jakoukoliv informaci, kterou mu klient svěří, bez jeho souhlasu. Výjimkou jsou povinnosti vyplývající z trestního zákona, konkrétně § 168 Neoznámení trestného činu a § 167 Nepřekážení trestného činu. V praxi asistentů policie nebude pravděpodobně mnoho situací, kdy se budou muset zachovat podle pravidel stanovených těmito paragrafy (jedná se většinou jen o ty nejzávažnější trestné činy), přesto je nutné, aby asistenti policie byli poučeni o svých povinnostech a právech z nich vyplývajících. Toto poučení (včetně dodatečných informací o novelizacích a změnách) poskytnou asistentům příslušníci Policie ČR.

Zvláště je třeba upozornit na vznik oznamovací povinnosti, pokud se asistent hodnověrným způsobem dozví o spáchání, resp. o přípravě nebo páchání trestných činů, jehož obětí jsou děti (týrání svěřené osoby podle § 215 resp. pohlavního zneužívání podle § 242 a znásilnění podle § 241). Asistentovi policie by v souvislosti s výkonem jeho činnosti mohla vzniknout oznamovací povinnost v případě tr. č. nedovolené výroby a držení omamných látek (podle § 187 a 188), loupeže (§ 234) a vraždy (podle § 219). Toto jsou situace, se kterými se asistent policie může v praxi setkat a kdy je ze zákona povinen dané skutečnosti oznámit policii. Vždy však platí výše uvedená podmínka hodnověrnosti!

Vzhledem ke komplexnosti tohoto problému se doporučuje asistentům a s nimi spolupracujícím policistům, aby společně detailně prodiskutovali všechny možné postupy při uplatňování těchto zákonných norem v praxi!

Dále k tomu viz též *Metodika TSP*, kap. 6.3.2. „Nestandardní“ situace v terénu, str. 52 – 57.

Pracovní náplň asistenta policie je vymezena jeho posláním a cíly, které má tato služba naplňovat. Takto vymezené hranice by neměl překračovat a suplovat např. činnost klasického terénního sociálního pracovníka (tj. řešit otázky bydlení, sociálních dávek, docházku dětí do školy atd.). Potřebuje-li uživatel další služby (odborné poradenství a terapeutické služby, ubytování, hygienu, stravování), asistent policie mu nimi zprostředkuje kontakt. Kontakty na organizace nabízející takovéto odborné služby má poskytovatel služby pro tyto účely k dispozici. Asistent policie by měl navíc s poskytovateli těchto specializovaných služeb (terénním sociálním pracovníkem, školním a zdravotním asistentem, školami, orgány samosprávy – městskou policií, odborem sociálně právní ochrany dětí, probační a mediační službou, státním zastupitelstvím atd.) úzce spolupracovat.

Veškeré další zásady práce s klientem viz *Metodika TSP*, kap. 3. Základy strukturované práce s uživatelem, str. 30 -37.

Spolupráce s Policií ČR

Pro asistenta policie je vždy na prvním místě zájem jeho klienta. Proto i spolupráce s policií probíhá tak, aby tento zájem nebyl poškozen, ale naopak, aby s přispěním policie došlo ke zlepšení situace klienta (domohl se svých práv, využil při řešení své situace standardních institucionálních prostředků atd.).

Asistent policie může na základě požadavku policie např.

- být v permanentním kontaktu s poškozenými a hovořit s nimi o jejich situaci a eventuálních problémech (pokud se vyskytnou),
- svou častou přítomností v lokalitě a kontaktem s klienty odrazovat pachatele od možného ovlivňování poškozených osob a případně negativní vlivy oznámit policii k okamžitým opatřením
- zajistit spolupráci s osobami, které jsou ochotny se zúčastnit rekognice, případně dalších úkonů v trestním řízení,
- pomáhat policii ustanovovat možné poškozené osoby a jejich pobyty,
- připomínat svědkům či poškozeným osobám stanovené termíny předvolání jim nebo s nimi na útvar Policie ČR i přijít
- doprovázet klienty k některým výslechům, vysvětlit jim důvod a popsat možný proběh výslechu, a navodit tak důvěru v práci policistů,
- domluvit s poškozenými či svědky sepisování jejich výpovědí s Policií ČR na místech pro ně přijatelných, jako např. u nich doma, v prostorách komunitního centra apod.
- asistovat u sepisování trestních oznámení a podporovat poškozené v rozhodnutí spolupracovat s policií,
- podílet se na preventivních aktivitách Policie ČR (např. na realizaci preventivních programů).

Spolupráce asistenta policie s Policií ČR spočívá také v pravidelných společných pochůzkách s pověřenými pracovníky obvodních oddělení Policie ČR v problémových lokalitách, schůzkách s určenými pracovníky kriminální policie atd. Vše je plánováno dostatečným (např. měsíčním) předstihem.

Asistent policie či jeho klienti se mohou dostat do situace, kdy je ohrožena jejich bezpečnost. O této situaci musí neprodleně informovat policisty, kteří jsou vyčleněni pro spolupráci s asistenty, a společně tuto situaci řešit. O zajištění bezpečnosti asistentů policie dále viz str. 14.

Základní postupy práce poskytovatele služby

Základní pravidla pro poskytování služby asistentů policie jsou stanovena zákonem 108/2006 Sb., o sociálních službách, a rozpracována v *Metodice TSP*.

Podmínkou, která musí být navíc splněna, je partnerství a úzká spolupráce poskytovatele služby s Policií ČR, bez kterého službu asistenta policie nelze poskytovat. Doporučujeme, aby obě strany (poskytovatel služby a příslušný útvar Policie ČR) uzavřely dohodu, ve které si podrobně stanoví podmínky spolupráce (vzor smlouvy viz příloha).

Kvalifikační předpoklady asistenta policie

Základní kvalifikační předpoklady jsou stanoveny zákonem 108/2006 Sb., o sociálních službách, a blíže specifikovány *Metodikou TSP*. **V souladu s *Metodikou TSP* spadá asistent policie do profesní skupiny terénních sociálních pracovníků neboli sociálních pracovníků (dle §109 zákona 108/2006) nebo do profesní skupiny terénních pracovníků neboli pracovníků v sociálních službách (dle §116, odst.1c zákona 108/2006). Asistent policie jako terénní pracovník pracuje pod vedením terénního sociálního pracovníka nebo koordinátora, který splňuje kvalifikační předpoklady pro výkon funkce sociálního pracovníka.** Kompetence terénního soc. pracovníka a terénního pracovníka jsou v obecné rovině stanoveny v kap.2 *Metodiky TSP*.

Pro kvalitu budoucí spolupráce je vhodné, když se na výběru vhodného kandidáta na pozici asistenta policie a jím vedených specializovaných terénních pracovníků podílejí i zástupci Policie ČR. Pro kvalitní výkon služby asistentů policie je také velmi přínosné, pokud se hned zpočátku seznámí se základními principy práce policie (mohou např. absolvovat stáž na základním útvaru policie). Základní informace, které asistentům policie poskytnou vybraní policisté, se mohou týkat těchto problematik:

- organizační struktura, náplň práce, oprávnění a povinnosti jednotlivých součástí Policie ČR (např. rozdíl mezi službou kriminální policie a vyšetřování a pořádkovou službou a úkoly těchto služeb, výkon služby na obvodních oddělení PČR)
- základy práva, zejména trestního zákona a trestního řádu (definice trestného činu, trestní odpovědnosti atd., dále proces trestního řízení, postavení svědka, poškozeného, orgány činné v trestním řízení apod.). Zvláštní pozornost je třeba věnovat přípravě asistentů na situace, kdy se oběťmi trestné činnosti nebo nejrůznějších forem sociální patologie stanou děti a mladiství, nebo kdy jsou nezletilé osoby využívány pro páchání trestné činnosti (např. zákon o sociálně právní ochraně dětí, zákon o soudnictví nad mládeží). Je také nutné, aby asistenti byli poučeni o svých povinnostech vyplývajících z § 168 neoznámení trestného činu a § 167 nepřekažení trestného činu Trestního zákona.
- schopnost rozpoznávat kriminogenní jevy, zejména u latentní kriminality

Poskytovatel služby může mít k základnímu zácvičku pracovníka vypracovaný další systém zácvičku, který odpovídá jedinečným potřebám dané organizace.

Řízení asistenta policie

Základní podmínkou úspěšnosti fungování mechanismu asistentů policie je **održení naprosté transparentnosti**. V lokalitách, v nichž se asistent policie pohybuje, i mezi uživateli, je od začátku jasné poslání, cíle a možnosti policejní asistence. **Asistent policie nikdy nepůsobí v utajení a jeho nadřízení ho do této pozice nesmí nikdy vmanipulovat!** Naopak je třeba podporovat asistenta policie v roli otevřeného vykonavatele služby potřebným klientům.

Na vedení asistentů policie se poskytovatel služby podílí **ve spolupráci s Policií ČR**. V procesu řízení asistentů policie je osvědčeným postupem organizace častých koordinačních schůzek mezi policií, asistenty policie a poskytovatelem služby a společné stanovení konkrétních postupů. Také režim práce asistenta policie stanovuje poskytovatel společně s Policií ČR, např. takto:

- denně: předem naplánované schůzky s klienty, samostatná depistáž (vyhledávání) klientů, předem naplánované pochůzky s policisty z obvodních oddělení
- týdně: porady s pracovníky Policie ČR a poskytovatelem služby, administrativní práce potřebná ke kvalitnímu výkonu služby
- měsíčně: supervize, příp. školení

Poskytovatel se zaměřuje na podporu a odborný rozvoj asistentů policie prostřednictvím školení a supervize. Pro asistenty policie zajišťuje poskytovatel služby podporu nezávislého kvalifikovaného odborníka - **supervizora** za účelem řešení problémů, s nimiž se asistenti policie setkávají při výkonu služby. Asistent policie má povinnost a možnost pravidelné supervize. Je také zavázán se dál **vzdělávat** v dané oblasti (viz *Metodika TSP*, kap. 8).

Informování o službě asistenta policie

Služba asistenta policie je veřejně známá. Poskytovatel služby má zpracován soubor informací o své službě, který je dostupný veřejnosti, spolupracujícím složkám a uživatelům (i potenciálním), a to ve formě odpovídající potřebám a možnostem uživatelů. Srozumitelné informace o poslání, cílech a možnostech policejní asistence podává uživatelům asistent policie také při práci v terénu (osvědčeným prostředkem, kromě prostého ústního sdělení, jsou informační letáky.

Poskytovatel služby pravidelně nabízí svoje služby

- prostřednictvím internetové prezentace, kterou má pro tyto účely vytvořenou
 - v médiích
 - na odborných seminářích
 - prostřednictvím osobních setkání, dnů otevřených dveří a informačních letáček
 - kontaktem s dalšími navazujícími službami v rámci psychosociální sítě
- atp.

Základní postupy práce Policie ČR

Úloha Policie ČR

Policie ČR využívá spolupráce s asistenty policie tak, aby tato služba plnila svůj účel pro potřebné klienty. Policie ČR využívá mechanismu asistentů policie jako **nástroje k řešení specifických druhů kriminality**. Je si vědoma toho, že asistenti policie slouží v první řadě zájmům svých klientů a pak teprve zájmům policejního sboru. Kromě řešení kriminality je zájmem Policie ČR také zlepšení vztahů mezi policií a obyvateli sociálně vyloučených lokalit a získání přehledu o situaci uvnitř těchto lokalit.

Spolupráce s asistenty policie

A. Přípravná fáze:

1. sestavení pracovní skupiny

Policie ČR jasně a jednoznačně vybírá a určuje policisty spolupracující s asistenty policie. Osvědčeným krokem je sestavení policejní pracovní skupiny, která se primárně zaměřuje na práci v sociálně vyloučených lokalitách či na řešení konkrétního problému (lichvy, dětské prostituce, obchodu s lidmi, distribuce drog, kriminalita mládeže apod.). Členové skupiny jsou styčnými osobami pro každodenní komunikaci s asistenty policie a podílejí se na metodickém řízení a úkolování asistentů policie.

Může existovat více různých způsobů složení pracovní skupiny, zpravidla v závislosti na podmínkách daného okresního či městského ředitelství Policie ČR. Vzhledem k tomu, že v současnosti využívají fungování mechanismu asistenta policie déle než rok (tedy s relevantními zkušenostmi) pouze Policie ČR MŘ Ostrava a OŘ Cheb, lze pro potřeby této metodiky využít těchto dvou příkladů:

Ostrava: Pracovní skupina pro potírání lichvy je tvořena dvaceti čtyřmi policisty uniformované policie, a to tak, aby na každé obvodní oddělení Policie ČR připadl jeden až dva policisté. Vedoucím skupiny byl původně pracovník odboru obecné kriminality, specialista na hospodářskou kriminalitu, a to z důvodu zaměření projektu na problematiku lichvy. V současné době, kdy se policejní pracovní skupina zaměřuje na prevenci kriminality a práci podle principů community policing, převzal vedení skupiny pracovník *Skupiny podpory kvality MŘ PČR Ostrava..* Skupina byla vybrána na základě dobrovolnosti, takže policistům byla dána příležitost o danou problematiku projevit zájem, popř. účast v týmu odmítnout.

Cheb: Pracovní skupina pro spolupráci s asistenty policie v Chebu je šestičlenná. Skládá se ze dvou pracovníků SKPV, dvou zástupců základních útvarů (Cheb-město a Aš) a pracovníka PIS. Skupina se postupně rozšiřuje i na další pracovníky OOP Cheb-město, na jehož území se nachází vyšší počet rizikových lokalit.

Pracovní skupina musí být sestavena rozkazem ředitele, musí mít formální strukturu (vedoucí – podřízení). Skupinu je však nutné sestavovat s ohledem na schopnost a ochotu vybraných policistů pracovat intenzivně v dané problematice. Policisté začlenění do skupiny mají být také adekvátně proškoleni.

2. proškolení policistů

Před zahájením spolupráce s asistenty policie je nezbytně nutné, aby skupina prošla specializačním školením. To zahrnuje následující okruhy:

- policejní práce v sociálně vyloučených lokalitách a ve vztahu k menšinám (školení mohou poskytnout policejní školitelé pro tuto problematiku)
- interkulturní komunikace, kulturní specifika menšinových společenství, životní strategie obyvatel sociálně vyloučených lokalit (ideální je, pokud školení provede externí lektor – specialista na danou problematiku)
- několikadenní exkurze při policejním útvaru, který spolupráce s asistenty policie dlouhodobě využívá

- základní informace o principech sociálních služeb a práce s klienty

Je zároveň velmi vhodné, pokud základním (alespoň jednodenním) školením v problematice interkulturní komunikace projdou také další policisté z příslušného útvaru (okresu či obvodu). Policejní i externí lektory, příp. exkurzi, může v případě zájmu zprostředkovat Ministerstvo vnitra.

3. řízení a hodnocení vyčleněných policistů

Využívání mechanismu asistenta policie a veškeré navazující aktivity musejí mít skutečnou podporu vedoucích funkcionářů Policie ČR. Pro úspěšné fungování služby je splnění této podmínky nezbytné! Nové metody policejní práce kladou vysoké nároky na policisty a řídicí pracovníky, při jejich zavádění je zapotřebí překonávat překážky a zbavovat se některých stereotypů v policejní práci. Policisté vyčlenění pro tuto problematiku mají mít dostatečný prostor pro aplikaci nového – pro-aktivního a preventivně orientovaného – způsobu práce. Zároveň je zcela neefektivní hodnotit vyčleněné policisty za kvantitu provedených úkonů. Naopak je třeba vybrané policisty vyvázat ze systému hodnocení založenému na počtu objasněných trestných činů a uplatňovat na ně hodnocení zohledňující spokojenost uživatelů s jejich prací, preventivní a dlouhodobé aktivity a osobní angažmá policistů.

B. Realizační fáze

Úkony, pro něž je možné asistenty policie využívat, jsou uvedeny na str. 9 Je také možné inspirovat se praktickými příklady:

Ostrava: Spolupráce vyčleněných policistů, asistentů policie, terénních sociálních pracovníků a dalších zástupců samosprávy a nevládních organizací probíhá na bázi tzv. buněk (minitýmů). Tyto buňky fungují při osmi z jedenácti obvodních oddělení v Ostravě a jejich cílem je efektivněji řešit kriminalitu a další sociálně-patologické jevy v rizikových lokalitách. Vedoucí jednotlivých buněk, kterými jsou policisté ze základních útvarů, pravidelně svolávají členy buněk ke konzultacím. Uniformovaná policie také zajišťuje hlídkovou činnost v lokalitách a je prvním, kdo komunikuje s lidmi v terénu. Některé pochůzky se konají společně s asistentkami policie dle předem stanoveného harmonogramu.

Pracovníci Služby kriminální policie a vyšetřování mají možnost využívat určené policisty z jednotlivých obvodních oddělení, stejně tak jako všechny kontakty získané v lokalitě díky spolupráci s asistenty policie. Mají také možnost scházet se dle potřeby s asistentkami a řešit s nimi aktuální problémy ke konkrétním kauzám - prověřují konkrétní poznatky, poskytují asistentům policie konzultace a poradenství atd.

Koordinátorem projektu je na straně Policie ČR pracovník *Skupiny podpory kvality MŘ PČR Ostrava*, který zároveň organizuje preventivní aktivity (např. přednášky ve školách, komunitních centrech atd.), zapojuje se do pochůzek policistů s asistentkami policie a spolupracuje s médii.

Cheb: Pořádková Policie se zabývá především hlídkovou činností a zajištěním veřejného pořádku v problémových lokalitách. Také v Chebu probíhají společné obchůzky s asistentkami. Služba kriminální policie a vyšetřování získává a prověřuje informace týkající se zejména mravnostní trestné činnosti. Dále úzce spolupracuje s asistenty Policie ČR, které pravidelně úkoluje. Preventivně informační skupina zajišťuje spolupráci v mediální oblasti a při prezentaci práce Policie ČR. Pracovníci Preventivně informační skupiny také provádějí

přednáškovou činnost pro děti a mládež, při které poukazují na možná rizika vyplývající z protiprávního jednání.

V obou již probíhajících projektech se velmi osvědčily časté koordinační schůzky mezi policií, asistenty policie a poskytovatelem služby. V Ostravě nahrazují koordinační schůzky setkání na bázi buněk. V Chebu se asistenti policie, policejní pracovní skupina a poskytovatel služby (zástupci Městského úřadu v Chebu) scházejí vždy na začátku každého měsíce a v závislosti na aktuální situaci si společně stanovují přesný plán činnosti pro další týden.

Kromě každodenní komunikace s asistenty policie, práci v sociálně vyloučených lokalitách a řešení konkrétních typů kriminality, by náplní skupiny měla být i spolupráce s mimopolicejními experty zabývajícími se danou problematikou (manažer prevence kriminality apod.).

Koordinace činnosti asistentů policie

Policie ČR se ve spolupráci s poskytovatelem služby podílí na koordinaci činnosti asistentů policie. Ze zkušenosti lze doporučit, aby v prvním půl roce byly asistentům Policie ČR zadávány konkrétní úkoly s přesnou lhůtou plnění. Osvědčila se spolupráce formou pravidelných a častých setkání, určení kontaktního místa ke schůzkám a zadávání přesných, srozumitelných úkolů a pravidelné kontrolování jejich plnění. Kontrola plnění zadaných úkolů může být prováděna na základě dokladování konkrétní činnosti, např. v *terénním deníku*, který si asistenti Policie ČR vedou.

Při řízení asistentů policie respektuje Policie ČR základní principy poskytování této služby a etické zásady, které musejí asistenti policie dodržovat. Policisté plně akceptují zejména pravidlo mlčenlivosti asistentů policie, kteří žádnou informaci o svém klientovi nesmějí poskytnout bez jeho souhlasu. **Policisté jsou si vědomi skutečnosti, že posláním asistenta policie je především zprostředkování pomoci klientům, nikoliv předávání informací.**

Zajištění bezpečnosti služby asistenta policie

Při vykonávání své činnosti se asistenti policie mohou dostat do situace, kdy je ohrožena bezpečnost jejich či klienta. Pro případ akutního nebezpečí či ohrožení asistenta policie nebo jeho klientů je vhodné, aby asistenti policie měli k dispozici čísla mobilních telefonů alespoň na dva až tři konkrétní policisty, s nimiž dlouhodobě spolupracují, aby je mohli v případě potřeby požádat o pomoc. V případě, že existuje dlouhodobé ohrožení, mohou asistenti policie požádat Policii ČR o zajištění bezpečnosti své a svých klientů i jiným způsobem (např. přítomností v lokalitě známého policisty). Konkrétní postupy při zajištění bezpečnosti asistentů policie a uživatelů služby stanoví zákon 137/2001 Sb., o zvláštní ochraně svědka a dalších osob v souvislosti s trestním řízením, a pro Policii ČR závazný pokyn policejního prezidenta č. 159 ze dne 19. prosince 2001, kterým se stanoví postup při poskytování krátkodobé ochrany útvarů Policie ČR. Policisté, kteří s asistenty police spolupracují, seznámí asistenty s těmito předpisy a asistenti dále informují své klienty o možnostech zajištění jejich bezpečnosti v situacích, kdy je třeba k tomu přistoupit.

K problematice zajištění bezpečnosti viz též Metodika TSP, kap. 6.3.2. „Nestandardní“ situace v terénu, str. 53 – 54.

Závěr

Metodika činnosti asistenta Policie ČR pro práci v sociálně vyloučených lokalitách je návodem, který vychází z dosavadní praxe fungování a využívání asistentů policie v ČR. Tato praxe je dostatečně dlouhá na to, aby zkušenosti během ní získané mohly být využity pro nové uživatele tohoto mechanismu, avšak zároveň poměrně krátká na to, aby se metodika, která z ní vychází, stala definitivním a neměnným receptem. Lze se zcela oprávněně domnívat, že nastavení principů, na kterých funguje mechanismus asistenta policie může v budoucnu projít mnohými změnami a že vznikne celá řada situací, které bude vhodné do metodické úpravy zahrnout. Práce na kvalitě služby asistenta policie není ukončeným procesem završeným vytvořením této metodiky, ale musí být běžnou a každodenní součástí práce všech, kteří se na fungování této služby podílejí.

Praktické informace

Pro všechny uživatele metodiky:

S jakýmkoli dalšími dotazy o metodických postupech pro využívání mechanismu asistenta policie, s žádostí o případnou konzultaci nebo o zprostředkování dalších informací se lze obracet na odbor bezpečnostní politiky Ministerstva vnitra ČR, kontaktní osoba Mgr. Kateřina Pospíšilová (tel. 974 832 814, e-mail pospiska@mvr.cz, intranet suvova@mail.let.aa) .

Pro pracovníky Policie ČR:

Další relevantní informace o asistencích policie a souvisejících opatřeních je možné najít na intranetové adrese www.let.aa/obp/mensiny/index.html .

DOHODA

O VZÁJEMNÉ SPOLUPRÁCI

mezi **Policíí České republiky, Okresním ředitelstvím, Obvodním oddělením.....**

a

*název nevládní organizace
nebo samosprávného úřadu (lze však uzavřít i trojstrannou dohodu jejímiž stranami budou všechny tři výše uvedené subjekty).*

*Strany dohody o vzájemné spolupráci (dále jen „dohoda“), kterými jsou **Policie České republiky, Okresní ředitelství, Obvodní oddělení....., adresa....., zastoupené vedoucím Obvodního oddělení, titul, hodnost, jméno, příjmení na straně jedné a název a forma nevládní organizace, adresa, IČ:..., zastoupená funkce, titul, jméno, příjmení osoby na straně druhé (dále jen „strana“ či „strany“)** se dohodly na následujícím:*

Článek I. PŘEDMĚT DOHODY

Předmětem dohody je vymezení spolupráce stran při eliminaci kriminality a sociálně patologických jevů v sociálně vyloučených lokalitách a při koordinaci činnosti asistentů Policie ČR pro práci v sociálně vyloučených lokalitách.

Článek II. OBLASTI SPOLUPRÁCE

Oblastmi spolupráce jsou zejména:

- a) prevence kriminality v prostředí sociálního vyloučení;
- b) pomoc obětem trestné činnosti zejména ze sociálně znevýhodněného prostředí;
- c) koordinace činnosti asistentů Policie ČR pro práci v sociálně vyloučených lokalitách.

Článek III. POVĚŘENÍ VÝKONEM DOHODY

Výkonem dohody jsou pověřeni:

za P ČR *vedoucí pracovní skupiny vyčleněné pro spolupráci s nevládní organizací./samosprávným úřadem/ asistenty policie;*

za nevládní organizaci / samosprávný úřad – jméno, příjmení, funkce osoby (zpravidla ten, kdo řídí asistenty policie).

Článek IV. FORMY A METODY SPOLUPRÁCE

(1) Strany se zavazují zejména k následujícím formám a metodám spolupráce:

- a) pravidelně (*1x týdně, každý druhý týden, 1 měsíčně apod.*) se scházejí ke koordinačním schůzkám a společně určovat konkrétní opatření a postupy pro další časové období;
- b) na vyžádání druhé strany se scházejí i mimo naplánované schůzky;
- c) společně rozhodovat o obsazení pozice asistentů policie;
- d) společně řídit asistenty policie;
- e) umožnit asistentům policie účastnit se obchůzkové činnosti společně s příslušníky pořádkové policie;
- f) dodržovat principy policejní asistence stanovené Metodikou;
- g) realizovat společnou mediální strategii týkající se předmětu dohody.

(2) Policie se dále zavazuje:

- poskytnout asistentům policie speciální část zázviku dle doporučení stanovených Metodikou;
- zajistit bezpečnost asistentů policie dle doporučení stanovených Metodikou;
- vycházet v maximální možné míře vstříc zájmům klientů asistentů policie (např. vyslechnout svědka či poškozeného mimo budovu policie, umožnit přítomnost asistenta policie při výslechu; apod.).

(3) Nevládní organizace / samosprávný úřad se dále zavazuje:

- umožnit policii podílet se na řízení asistentů policie jak je stanoveno v odstavci 1 tohoto článku;
- napomáhat policii s orientací v prostředí sociálního vyloučení. Při plnění tohoto závazku však nesmí být porušeny etické zásady stanovené mj. Metodikou.

Článek V. ŘEŠENÍ SPORŮ

Případné spory vzniklé při plnění dohody řeší osoby pověřené výkonem dohody nebo osoby jimi zmocněné.

Článek VI. PŘECHODNÁ A ZÁVĚREČNÁ USTANOVENÍ

(1) Dohoda se uzavírá na dobu *neurčitou/určitou* a může být měněna nebo doplňována na základě vzájemného souhlasu obou stran písemnými očíslovanými dodatky, které se stanou její nedílnou součástí.

(2) Každá strana může dohodu písemně vypovědět. Výpovědní doba činí dva měsíce a počíná běžet prvním dnem kalendářního měsíce následujícího po dni doručení výpovědi druhé straně. Ve lhůtě do jednoho měsíce od doručení výpovědi vypovídající strana vyvolá jednání s cílem rozhodnout o vhodných následných opatřeních.

(3) Dohoda může být zrušena na základě vzájemného písemného souhlasu obou stran.

(4) Dohoda je vyhotovena ve dvou stejnopisech, z nichž každá strana obdrží po jejich podpisu jedno vyhotovení.

Článek VII. PLATNOST A ÚČINNOST

Dohoda nabývá platnosti a účinnosti dnem jejího podpisu oběma stranami.

V dne 2007
titul, hodnost, jméno, příjmení
vedoucí Obvodního oddělení

V dne2007
titul, jméno, příjmení
funkce zastávaná v nevládní organizaci